

Міністерство освіти і науки України
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова
Херсонський навчально-науковий інститут

Кафедра економіки

О7816

ЗАТВЕРДЖЕНО
Заступник директора з
навчальної роботи

к.т.н., проф. Дудченко О.М.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Program of the Discipline

**«ОБҐРУНТУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ РІШЕНЬ І
ОЦІНЮВАННЯ РИЗИКІВ»**

**«SUBSTANTIATION OF BUSINESS DECISIONS AND
RISK ASSESSMENT»**

рівень вищої освіти *перший (бакалаврський)*

тип дисципліни обов'язкова

мова викладання *українська*

Робоча програма навчальної дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків» є однією із складових комплексної підготовки фахівців першого бакалаврського рівня вищої освіти галузі знань – 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальності – 051 «Економіка», освітньо-професійної програми – «Економіка підприємства».

«15» листопада 2023 року 22 с.

Розробник: Година О.В. – старший викладач кафедри економіки.

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків» узгоджено з гарантом освітньої програми

«Економіка підприємства»

канд. екон. наук, професор

Н.Г. Ревенко

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків» розглянуто на засіданні кафедри економіки

Протокол № 4 від «15» листопада 2023 р

Завідувач кафедри

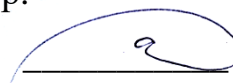

А.В. Руснак

Робоча програма навчальної дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків» затверджена методичною радою ХННІ НУК.

Протокол № 4 від «16» листопада 2023 р.

Голова МР ХННІ НУК

О.М. Дудченко

© ХННІ НУК, 2023 рік

© Година О.В., 2023 рік

Зміст

Вступ.....	4
1. Опис навчальної дисципліни.....	5
2. Мета вивчення навчальної дисципліни.....	6
3. Передумови для вивчення дисципліни.....	6
4. Очікувані результати навчання.....	6
5. Програма навчальної дисципліни	7
6. Методи навчання, засоби діагностики результатів навчання та методи їх демонстрування	13
7. Форми поточного та підсумкового контролю	14
8. Критерії оцінювання результатів навчання	17
9. Засоби навчання.....	18
10. Рекомендовані джерела інформації	18
Додаток.....	21

ВСТУП

Анотація

Освітньою програмою «Економіка підприємства» підготовки бакалаврів передбачено набуття здобувачами вищої освіти знань і навичок стосовно обґрунтування господарських рішень з різним ступенем невизначеності та ризику.

Програма навчальної дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків» розрахована на здобувачів вищої освіти, які вивчили регіональну економіку, економіку підприємства, організацію виробництва, менеджмент, маркетинг. Програма передбачає комплексне застосування набутих компетенцій для розв'язання організаційно-економічних, технологічних, технічних завдань, використання нових методів роботи, обґрунтування нових господарських заходів.

Дисципліна «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків» носить міждисциплінарний характер, вона забезпечує підготовку здобувачів вищої освіти до вивчення навчальних дисциплін «Проектний аналіз», «Управління витратами», а також розробку відповідних розділів атестаційної випускної роботи бакалавра.

Ключові слова: господарське рішення, ризик, невизначеність, організація, підприємство.

Annotation

The educational program «Economics of Enterprise» for bachelors provides for the acquisition of higher education by students with knowledge and skills to justify business decisions with varying degrees of uncertainty and risk.

The program of the discipline «Substantiation of business decisions and risk assessment» is designed for applicants for higher education who have studied the regional economy, enterprise economics, production organization, management, marketing. The program provides for the comprehensive application of acquired competencies to solve organizational, economic, technological, technical problems, the use of new methods of work, justification of new economic measures.

The discipline «Rationale for business decisions and risk assessment» is interdisciplinary in nature, it provides training for higher education to study the disciplines «Project Analysis», «Cost Management», as well as the development of relevant sections of the bachelor's thesis.

Keywords: economic decision, risk, uncertainty, organization, enterprise.

1. Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1

Основні характеристики навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність (освітня програма), освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»	Обов'язкова	
Модулів – 2		Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		4-й, (2-й)*	4-й
Електронна адреса на сайті ХННІ НУК: http://www.kb.nuos.edu.ua/Licensing%20and%20accreditation%20specialties/business-economics-b.html	Спеціальність 051 «Економіка» Освітньо-професійна програма «Економіка підприємства»	Семестри	
		8-й, (4-й)*	8-й
		Лекції, год.	
		30 год.	8 год.
		Практичні роботи, год.	
		30 год.	8 год.
Індивідуальне науково-дослідне завдання - немає	Освітній рівень: перший (бакалаврський)	Самостійна робота, год.	
Загальна кількість годин – 150		90 год.	134 год.
		Індивідуальне завдання, год.	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних: 8-й, (2-й)* семестр - 4 самостійної роботи студента: 8-й, (2-й)* семестр - 6		-	-
		Вид контролю: екзамен	
		Форма контролю: комбінована (письмовий контроль, тестовий контроль)	

Примітка: * для груп, що навчаються за скороченим терміном.

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків» є формування у здобувачів вищої освіти відповідно до освітньої програми таких компетентностей:

1) інтегральну компетентність:

- Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

2) загальні компетентності:

ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

3) фахові компетентності спеціальності:

ФК11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.

ФК12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

ФК14. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

3. Передумови для вивчення дисципліни

Передумовами для вивчення даної дисципліни є дисципліни: «Регіональна економіка», «Економіка підприємства», «Організація виробництва», «Менеджмент» та «Маркетинг».

4. Очікувані результати навчання

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у здобувачів вищої освіти таких результатів:

ПР5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).

ПР10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів

господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.

ПР13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

ПР17. Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в однієї або декількох професійних 11 сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

ПР22. Демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі із новими об'єктами, та у невизначених умовах.

5. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовий модуль 1. Господарські рішення у різних сферах підприємницької діяльності

Тема 1. Сутнісна характеристика господарських рішень. Сутність господарських рішень. Класифікація господарських рішень. Вимоги до господарських рішень та умови їх досягнення.

Джерела інформації: [1, с. 36-48].

Тема 2. Технологія прийняття рішень господарської діяльності. Способи формалізації та реалізації господарських рішень. Етапи та процедури процесу прийняття рішень господарської діяльності. Структурні схеми прийняття господарських рішень. Закони й закономірності, що впливають на прийняття рішень.

Джерела інформації: [2, с. 41-58].

Тема 3. Методичні основи підготовки господарських рішень. Методи розробки господарських рішень. Аналітичні, статистичні та математичні методи. Методи експертних оцінок. Евристичні методи індивідуальної та групової роботи. Ділові й організаційно-діяльнісні ігри.

Джерела інформації: [3, с. 67-85].

Тема 4. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання їх ефективності. Методичні підходи до обґрунтування й вибору господарських рішень. Основні параметри та умови забезпечення якості рішення. Види

ефективності рішень господарської діяльності. Принципи оцінювання ефективності господарських рішень.

Джерела інформації: [4, с. 151-169].

Тема 5. Прогнозування та аналіз господарських рішень. Основні завдання та головні принципи прогнозування господарських рішень. Сутність та принципи аналізу господарських рішень. Зміст та сфери застосування методів аналізу господарських рішень.

Джерела інформації: [5, с. 256-298].

Тема 6. Невизначеність як першопричина ризику підприємницької діяльності. Сутність невизначеності та основні причини її появи. Видова класифікація невизначеності. Урахування чинника невизначеності в управлінні підприємством і засоби її зниження.

Джерела інформації: [6, с. 123-149].

Тема 7. Критерії прийняття рішень в умовах невизначеності. Правила обґрунтування господарських рішень в умовах невизначеності. Особливості побудови матриці прибутків і матриці витрат.

Джерела інформації: [6, с. 221-269].

Тема 8. Теорія корисності та її застосування у процесах прийняття рішень. Основи раціональної поведінки. Зміст теорії корисності. Методика побудови функції корисності.

Джерела інформації: [7, с. 58-79].

Модуль 2.

Змістовий модуль 2. Врахування ризику в обґрунтуванні господарських рішень

Тема 9. Підприємницькі ризики та їх вплив на прийняття господарських рішень. Сутнісна характеристика ризику. Основні риси та функції підприємницького ризику. Чинники впливу на ступінь ризику. Класифікація підприємницьких ризиків.

Джерела інформації: [8, с. 184-213].

Тема 10. Критерії прийняття господарських рішень за умов ризику. Обґрунтування господарських рішень в умовах ризику. Критерії прийняття

рішень за умов ризику.

Джерела інформації: [8, с. 215-238].

Тема 11. Прийняття рішень у конфліктних ситуаціях. Особливості прийняття рішень у конфліктних ситуаціях. Сутність та система понять теорії ігор. Чиста та змішана стратегії.

Джерела інформації: [10, с. 308-372].

Тема 12. Обґрунтування фінансових та інвестиційних рішень за умов ризику. Критерії ефективності інвестиційних рішень. Врахування ризику при обґрунтуванні ставки дисконтування. Сутність фінансових рішень та зміст теорії оптимального портфеля. Формування оптимального портфеля з обмеженої кількості цінних паперів.

Джерела інформації: [10, с. 381-402].

Тема 13. Якісне оцінювання підприємницьких ризиків. Характеристика основних зон ризику. Встановлення причин виникнення основних видів господарських ризиків.

Джерела інформації: [11, с. 147-168].

Тема 14. Кількісне оцінювання підприємницьких ризиків. Система показників абсолютного та відносного вимірювання ризику. Методи кількісного оцінювання підприємницьких ризиків. Аналіз варіабельності прибутку.

Джерела інформації: [11, с. 198-217].

Тема 15. Основи ризик-менеджменту. Необхідність управління ризиками господарської діяльності. Сутність та структурна схема ризик-менеджменту. Функції керованої та керуючої підсистем управління ризиками.

Джерела інформації: [15, с. 268-311].

Тема 16. Напрями і методи регулювання та зниження ступеня ризику. Уникнення та компенсація ризику. Збереження та передавання ризику. Хеджування та страхування ризиків. Методи зниження ступеня ризику. Диверсифікації діяльності підприємства.

Джерела інформації: [15, с. 317-374].

5.1. Тематичний план навчальної дисципліни

Таблиця 2

Розподіл навчального часу за модулями

Назва змістових модулів і тем дисципліни	Кількість годин							
	Денна форма навчання				Заочна форма навчання			
	Усього	у тому числі*			Усього	у тому числі		
		Лекції	Практична робота	Самостійна робота		Лекції	Практична робота	Самостійна робота
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Модуль 1.								
Змістовий модуль 1. Господарські рішення у різних сферах підприємницької діяльності								
Тема 1. Сутнісна характеристика господарських рішень	10	2	2	6	9	4	4	8
Тема 2. Технологія прийняття рішень господарської діяльності	8	2	2	4	9			8
Тема 3. Методичні основи підготовки господарських рішень	10	2	2	6	10			9
Тема 4. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання їх ефективності	8	2	2	4	9			8
Тема 5. Прогнозування та аналіз господарських рішень	10	2	2	6	9			8
Тема 6. Невизначеність як першопричина ризику підприємницької діяльності	8	2	2	4	10			9
Тема 7. Критерії прийняття рішень в умовах невизначеності	10	2	2	6	9			8
Тема 8. Теорія корисності та її застосування у процесах прийняття рішень	11	2	2	7	10			9
Разом за модулем 1	75	16	16	43	75	4	4	67
Модуль 2.								
Змістовий модуль 2. Врахування ризику в обґрунтуванні господарських рішень								
Тема 9. Підприємницькі ризики та їх вплив на прийняття господарських рішень	10	2	2	6	9	4	4	8
Тема 10. Критерії прийняття господарських рішень за умов ризику	10	2	2	6	9			8
Тема 11. Прийняття рішень у конфліктних ситуаціях	10	2	2	6	10			9
Тема 12. Обґрунтування фінансових та інвестиційних рішень за умов ризику	10	2	2	6	9			8
Тема 13. Якісне оцінювання підприємницьких ризиків	10	2	2	6	9			8
Тема 14. Кількісне оцінювання підприємницьких ризиків	10	2	2	6	10			9
Тема 15. Основи ризик-менеджменту	8	1	1	6	9			8
Тема 16. Напрями і методи регулювання та зниження ступеня ризику	7	1	1	5	10			9
Разом за модулем 2	75	14	14	47	75	4	4	67
Всього	150	30	30	90	150	8	8	134

Примітка. Для студентів заочної форми навчання викладаються оглядові лекції за темами змістових модулів в обсягах відповідно до таблиці.

5.2. Теми практичних занять

Теми практичних занять для студентів денної та заочної форм навчання наведені в табл. 3.

Таблиця 3

Тематика практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Сутнісна характеристика господарських рішень	2	0,5
2	Технологія прийняття рішень господарської діяльності	2	0,5
3	Методичні основи підготовки господарських рішень	2	0,5
4	Обґрунтування господарських рішень та оцінювання їх ефективності	2	0,5
5	Прогнозування та аналіз господарських рішень	2	0,5
6	Невизначеність як першопричина ризику підприємницької діяльності	2	0,5
7	Критерії прийняття рішень в умовах невизначеності	2	0,5
8	Теорія корисності та її застосування у процесах прийняття рішень	2	0,5
9	Підприємницькі ризики та їх вплив на прийняття господарських рішень	2	0,5
10	Критерії прийняття господарських рішень за умов ризику	2	0,5
11	Прийняття рішень у конфліктних ситуаціях	2	0,5
12	Обґрунтування фінансових та інвестиційних рішень за умов ризику	2	0,5
13	Якісне оцінювання підприємницьких ризиків	2	0,5
14	Кількісне оцінювання підприємницьких ризиків	2	0,5
15	Основи ризик-менеджменту	1	0,5
16	Напрями і методи регулювання та зниження ступеня ризику	1	0,5
Разом		30	8

5.3 Самостійна робота та індивідуальні завдання

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної та заочної форм навчання наведені в табл. 4.

Таблиця 4

Тематика самостійної роботи та індивідуальні завдання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Вимоги до господарських рішень та умови їх досягнення	2	2
2	Закони й закономірності, що впливають на прийняття рішень	1	4
3	Евристичні методи індивідуальної та групової роботи. Ділові й організаційно-діяльнісні ігри	1	2
4	Принципи оцінювання ефективності господарських рішень	1	4
5	Зміст та сфери застосування методів аналізу господарських рішень	1	2
6	Урахування чинника невизначеності в управлінні підприємством і засоби її зниження	1	4
7	Особливості побудови матриці прибутків і матриці витрат	1	2
8	Методика побудови функції корисності	1	4
9	Чинники впливу на ступінь ризику. Класифікація підприємницьких ризиків	1	2
10	Обґрунтування господарських рішень в умовах ризику. Критерії прийняття рішень за умов ризику	1	4
11	Сутність та система понять теорії ігор. Чиста та змішана стратегії	1	2
12	Формування оптимального портфеля з обмеженої кількості цінних паперів	1	4
13	Встановлення причин виникнення основних видів господарських ризиків	1	2
14	Методи кількісного оцінювання підприємницьких ризиків. Аналіз варіабельності прибутку	1	4
15	Функції керованої та керуючої підсистем управління ризиками	1	2
16	Методи зниження ступеня ризику. Диверсифікації діяльності підприємства	1	2
Разом		17	46

5.4 Розподіл годин самостійної роботи

Розподіл годин самостійної роботи наведено в табл. 5.

Таблиця 5

Розподіл годин самостійної роботи

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Підготовка до лекцій	15	15
2	Підготовка до практичних робіт	15	30
3	Підготовка до поточного модульного контролю	28	-
4	Виконання контрольної роботи	-	28
5	Самостійне вивчення тем, що не входять до лекційного курсу	17	46
6	Підготовка до екзамену	15	15
Разом		90	134

6. Методи навчання, засоби діагностики результатів навчання та методи їх демонстрування

В якості методів навчання для всіх видів занять використовується:

- робота з літературою, як опрацювання різних видів джерел, спрямоване на формування нових знань, їх закріплення, вироблення вмінь і навичок та реалізацію контрольньо-корекційної функції в умовах формальної освіти;
- пояснення, як словесне розкриття причинно-наслідкових зв'язків і закономірностей у розвитку природи, людського суспільства і людського мислення.

Для лекційних занять застосовується:

- лекція, як усний виклад навчального матеріалу, що характеризується великим обсягом, складністю логічних побудов, сконцентрованістю розумових образів, доведень і узагальнень;
- ілюстрування, як показ та сприйняття предметів, процесів і явищ у їх символічному зображенні за допомогою плакатів, карт, портретів, фотографій, схем, репродукцій, звукозаписів тощо;
- відеометод, як використання відеоматеріалів для активізації наочно чуттєвого сприймання, що забезпечує більш легке і міцне засвоєння знань в їх образно-понятійній цілісності та емоційній забарвленості.

Для практичних занять застосовується:

- практична робота, як метод поглиблення і закріплення теоретичних знань та перевірки наукових висновків.

Засобами оцінювання та методами демонстрації результатів вивчення дисципліни є:

- усні відповіді;
- виконання практичних завдань;
- модульні контрольні роботи у формі відповідей на тестові запитання, есе (контрольна робота);
- екзамен.

7. Форми поточного та підсумкового контролю

Досягнення студента оцінюються за 100-бальною шкалою. Підсумкова оцінка навчального курсу включає в себе оцінки отримані студентами впродовж поточного контролю. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти та набутих ними практичних навичок.

Поточний контроль здійснюється:

- на кожному семінарському та практичному занятті;
- на модульних контрольних роботах, які проводяться після завершення кожного змістовного модуля. Модульні контрольні роботи складаються з захисту самостійного індивідуального науково-дослідного завдання (контрольна робота) та відповідей на тестові запитання.

Сума балів за модульну контрольну роботу є складовою оцінки за результатами поточного контролю. Максимальна оцінка за результатами поточного контролю - 100 балів. Зарахування кредитів навчального курсу можливе тільки після досягнення результатів, запланованих цією програмою.

7.1. Форми контролю результатів навчальної діяльності студентів та їх оцінювання

Критерії оцінювання практичних робіт

Таблиця 6

Бал	Критерії оцінювання
2	Робота виконана у встановлений термін. Студент самостійно визначає тип завдання і раціонально розв'язує його. Може розв'язувати комбіновані задачі. Звіт відповідає встановленим вимогам

1,5	Робота виконана самостійно з порушенням встановлених термінів. Студент самостійно визначає тип завдання та раціонально розв'язує його. Може розв'язувати комбіновані задачі. Звіт відповідає встановленим вимогам
1	Робота виконана з порушенням встановлених термінів. Студент наводить потрібні формули. Виконує завдання, використовуючи алгоритм. Складений звіт містить неточності та помилки у висновках
0	Студент не розв'язує задачі

Критерії оцінювання поточного модульного контролю знань у формі тестування

Таблиця 7

Правильних відповідей, %	100	90	80	70	60	50	40	30	20	10
Бал	14	12,6	11,2	9,8	8,4	7,0	5,6	4,2	2,8	1,4

Критерії оцінювання контрольної роботи (для заочної форми)

Таблиця 8

Бал	Критерії оцінювання
28	Робота виконана у встановлений термін. Матеріал викладено у достатньому обсязі, аргументовано і у правильній послідовності. Використані не тільки рекомендовані джерела інформації, а й новітні, самостійно знайдені у періодичних виданнях та в інтернет-ресурсах. Правильно сформульовані узагальнюючі висновки. Робота достатньо ілюстрована, оформлена акуратно, з дотриманням вимог до технічної документації. Під час захисту роботи студент вільно орієнтується в матеріалах
20	Робота виконана у встановлений термін. Матеріал викладено у достатньому обсязі, логічно. Використані рекомендовані джерела інформації. Правильно сформульовані узагальнюючі висновки. Робота оформлена акуратно, з дотриманням вимог до технічної документації. Під час захисту роботи студент орієнтується в матеріалах, у відповідях є неточності
10	Робота виконана з порушенням встановлених термінів. Матеріал викладено у правильній послідовності, але недостатньо повно. Недостатньо використані рекомендовані джерела інформації. Висновки сформульовані формально або не зв'язані з матеріалами роботи. В оформленні роботи є порушення вимог до технічної документації. Під час

	захисту роботи студент в цілому орієнтується в матеріалах, у відповідях є помилки та неточності
5	Робота виконана з порушенням встановлених термінів. Матеріал викладено безсистемно, висновки сформульовані формально або відсутні. Робота оформлена неохайно, з порушенням вимог до технічної документації. Під час захисту роботи студент слабо орієнтується в матеріалах, у відповідях є помилки
0	Роботу не виконано

Узагальнюючі результати поточного контролю знань

Таблиця 9

Форма контролю	Максимальна кількість балів	
	Денна форма	Заочна форма
Виконання практичних робіт	16 роб. × 2 бали = 32 балів	16 роб. × 2 бали = 32 балів
Поточний модульний контроль	2 МКР × 14 балів = 28 балів	-
Виконання контрольних робіт	-	1 роб. × 28 балів = 28 балів
Всього	60	60

Критерії оцінювання екзамену

Таблиця 10

Бал	Критерії оцінювання
40	Студент в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно й аргументовано його висвітлює, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань; вільно послуговується науковою термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки
30	Студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його висвітлює, розкриває зміст теоретичних запитань, послуговується науковою термінологією. Проте виклад окремих питань недостатньо змістовний та аргументований, допущені окремі несуттєві неточності та незначні помилки
20	Студент загалом володіє навчальним матеріалом, висвітлює його основний зміст під час усних виступів, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації. Допускає окремі суттєві неточності та помилки

10	Студент володіє навчальним матеріалом не в повному обсязі, висвітлює його фрагментарно, без обґрунтування, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань, допускає суттєві неточності
0	Студент не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань

8. Критерії оцінювання результатів навчання

Таблиця 11

№ змістового модуля і теми	Денна форма		Заочна форма		
	вид роботи	кількість балів	вид роботи	кількість балів	
ЗМ 1	T1	Практична робота № 1	2	Практична робота № 1	2
	T2	Практична робота № 2	2	Практична робота № 2	2
	T3	Практична робота № 3	2	Практична робота № 3	2
	T4	Практична робота № 4	2	Практична робота № 4	2
	T5	Практична робота № 5	2	Практична робота № 5	2
	T6	Практична робота № 6	2	Практична робота № 6	2
	T7	Практична робота № 7	2	Практична робота № 7	2
	T8	Практична робота № 8	2	Практична робота № 8	2
ПМК	Тест № 1	14			
ЗМ 2	T9	Практична робота № 9	2	Практична робота № 9	2
	T10	Практична робота № 10	2	Практична робота № 10	2
	T11	Практична робота № 11	2	Практична робота № 11	2
	T12	Практична робота № 12	2	Практична робота № 12	2
	T13	Практична робота № 13	2	Практична робота № 13	2
	T14	Практична робота № 14	2	Практична робота № 14	2
	T15	Практична робота № 15	2	Практична робота № 15	2
	T16	Практична робота № 16	2	Практична робота № 16	2
ПМК	Тест № 2	14	Контрольна робота	28	
Разом поточна кількість балів		60		60	
Підсумковий контроль	Екзамен	40	Екзамен	40	
	Теоретичні питання	20	Теоретичні питання	10	
	Практичне завдання	10	Практичне завдання	20	
	Тестування	10	Тестування	10	
Сума		100		100	

9. Засоби навчання

Технічні засоби навчання: мультимедійний проектор, персональні комп'ютери з підключенням до мережі Інтернет.

При проведенні занять за дистанційною формою навчання (у період карантину) використовуються дистанційні платформи й інформаційно-комунікаційні технології (Moodle, Google Classroom, DingTalk, ZOOM Cloud Meetings, Skype, Viber, WeChat, Telegram, соціальні мережі тощо).

10. Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Балджи М.Д. Економічний ризик та методи його вимірювання: навчальний посібник. - Харків: Промарт, 2015. 300 с.
2. Гвоздева Т.М., Ігнашкіна Т.Б., Сомова Л.І. Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків. Частина 1 : Навч. посібник. Дніпропетровськ : НМетАУ, 2008. -72 с.
3. Гвоздева Т.М., Ігнашкіна Т.Б., Сомова Л.І. Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків. Частина 2: Навч. посібник. Дніпропетровськ : НМетАУ, 2009. 108 с.
4. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків: навч. посіб / О. М. Полінкевич, І. Г. Волинець. Луцьк : ВежаДрук, 2018. 336 с.
5. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків : навч. посіб. / [Герасимчук Н. А., Мірзоєва Т.В., Томашевська О. А.] ; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. - Вид. 2-е. - Київ : Компринт, 2018. 595 с.
6. Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків [Текст]: навч. посіб. / О.П. Логвінова, І.М. Семененко ; Східноукр. нац. ун-т ім. Володимира Даля. Харків : Лідер, 2015. 368 с.
7. Посилкіна О.В. Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків : навч. посіб. / О.В. Посилкіна, Я.М. Деренська. Харків : НФаУ, 2018. 197 с.
8. Прийняття управлінських рішень: навчальний посібник / [Ю.Є. Петруня, Б.В. Літовченко, Т.О. Пасічник та ін.] ; за ред. Ю.Є. Петруні. - [4-те вид., переробл. і доп.]. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2020. 276

Допоміжна література

9. Анісімова О. Нефективні управлінські рішення /О. Анісімова // Фінансовий контроль. 2011. № 10. С. 34-35.

10. Василенко В. А. Теорія і практика розробки управлінських рішень: [навч. посіб.] / В.А Василенко. К: ЦУЛ, 2012. 420 с.
11. Вітлінський В. В. Аналіз, моделювання та управління економічним ризиком: [навч. посібник для самостійного вивчення дисципліни] / В.В. Вітлінський, П.І. Верченко. К.: КНЕУ, 2015. 292 с.
12. Воротіна Л. І. Раціональні управлінські рішення як ресурс підвищення ефективності операційної діяльності підприємства / Л. І. Воротіна // Актуальні проблеми економіки. 2012. № 10. С. 90-94.
13. Герасимчук Н.А. Діагностика економічних та фінансових ризиків в діяльності сільськогосподарських підприємств та визначення методів їх нейтралізації / Н.А.Герасимчук // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Конкурентоспроможність в умовах глобалізації: реалії, проблеми та перспективи». м. Житомир, 2010. С.124-130
14. Ковальчук Н. П. Економічні ризики: класифікація, принципи і способи оцінювання / Н. П. Ковальчук // Актуальні проблеми економіки. 2011. № 10. С. 31-37.
15. Кречотун С. А. Обґрунтування господарських рішень у малому бізнесі / С. А. Кречотун // Економіка розвитку. 2018. № 3 (63). С. 28-31.
16. Лук'янова В.В. Економічний ризик : [навч. посіб.] / В. В. Лук'янова, Т. В. Головач. Київ: Академвидав, 2017. 462 с.
17. Маргасова В. Г. Фінансові ризики функціонування системи менеджменту акціонерних товариств / В. Г. Маргасова // Актуальні проблеми економіки. 2014. № 1. С. 136-142

Інформаційні ресурси в Інтернет

1. www.cul.com.ua/obgrunt_gosp_reihen_ Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків. Навч. посіб. / За заг. ред. Донець Л. І. К.: Центр учбової літератури, 2012. 472 с.
2. www.rada.gov.ua/ Офіційний портал Верховної ради України
3. www.ukrstat.gov.ua/ Державна служба статистики України
4. www.nbuv.gov.ua/ Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського
5. Сірік І. П. Методичні підходи до обґрунтування управлінських рішень [Електронний ресурс] / І. П. Сірік // Ефективна економіка. – Режим доступу <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=623>.

**Контрольні питання з дисципліни
«Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків»**

Контрольні питання до 1-го модуля

1. Поняття господарських рішень та їх ознаки.
2. Сутність господарських рішень та їх види.
3. Вимоги до господарських рішень та умови їх досягнення.
4. Способи формалізації та реалізації господарських рішень.
5. Визначення оптимальних форм представлення та реалізації господарських рішень.
6. Основні параметри якісного рішення.
7. Основні умови забезпечення якості господарського рішення.
8. Види ефективності господарських рішень.
9. Умови та перешкоди прийняття ефективного рішення.
10. Принципи оцінки ефективності господарських рішень.
11. Елементи процесу прийняття рішень.
12. Етапи та процедури процесу прийняття рішень.
13. Стили прийняття рішень.
14. Корисні структурні схеми та засоби прийняття рішень.
15. Характер прийняття рішень.
16. Класична, поведінкова та ірраціональна моделі прийняття рішень.
17. Умови прийняття господарських рішень залежно від ступеня визначеності інформації.
18. Соціально-психологічні і біопсихічні закони.
19. Методи розробки господарських рішень.
20. Аналітичні, статистичні та математичні методи.
21. Експертні методи та умови їх застосування.
22. Характеристика евристичного програмування.
23. Види евристичних методів.
24. Ділові та організаційно-діяльнісні ігри.
25. Метод сценаріїв.
26. Сутність та види методу «дерево цілей».
27. Прогнозування та аналіз господарських рішень.
28. Основні завдання та ключові принципи прогнозування господарських рішень.

29. Сутність та принципи аналізу господарських рішень.
30. Методи аналізу господарських рішень та їх інструментарій.
31. Обґрунтування господарських рішень.
32. Методичні основи обґрунтування господарських рішень.
33. Підходи до обґрунтування та вибору господарських рішень.
34. Комплексний підхід до обґрунтування господарських рішень.
35. Контроль за перебігом виконання господарських рішень та його види.
36. Особливості функціонування підприємств за умов невизначеності.
37. Сутність та основні причини невизначеності.
38. Видова класифікація невизначеності.
39. Урахування фактора невизначеності в управлінні підприємством і засоби її зниження.
40. Характеристика критеріїв обґрунтування господарських рішень в умовах невизначеності.
41. Теорія корисності в системі процесів прийняття рішень.
42. Детермінований еквівалент лотереї, премія за ризик та страхова сума.
43. Умови схильності, несхильності та байдужості до ризику. Приклади функцій.
44. Методика побудови функції корисності.

Контрольні питання до 2-го модуля

1. Сутнісно-змістова характеристика ризику.
2. Класифікація підприємницьких ризиків.
3. Характеристика підприємницьких ризиків за сферою їх походження та ступенем впливу на результати діяльності підприємств.
4. Обґрунтування господарських рішень в умовах ризику.
5. Критерії прийняття господарських рішень за умов ризику.
6. Прийняття рішень в конфліктних ситуаціях.
7. Інвестиційні та фінансові рішення.
8. Проектний ризик та прийняття господарських рішень.
9. Критерії обґрунтування рішень у процесі прийняття (вибору) інвестиційного проекту.
10. Коефіцієнт систематичного ризику.
11. Систематичний ризик та сподівана дохідність компанії.
12. Теорія оптимального портфеля.
13. Формування оптимального портфеля з обмеженої кількості цінних паперів.
14. Межі застосування кількісних та якісних методів аналізу певного

підприємницького ризику.

15. Якісний аналіз підприємницьких ризиків.
16. Сутність системних та несистемних (унікальних) ризиків та можливості зведення їх до мінімуму.
17. Сутність політичних ризиків та їх вплив на поведінку суб'єктів господарювання.
18. Походження соціальних ризиків та їх співвідношення із соціальним становищем.
19. Характеристика адміністративно-законодавчих ризиків.
20. Сутність податкових ризиків та їх урахування в підприємницькій діяльності.
21. Сутність виробничих ризиків, їх класифікація та вплив на діяльність підприємства.
22. Безпосередньо виробничі ризики, їх види та причини виникнення.
23. Сутність постачальницьких ризиків, їх види та причини виникнення.
24. Сутність транспортних ризиків, їх види та причини виникнення.
25. Характеристика ризиків у комерційній діяльності підприємства.
26. Причини виникнення безпосередньо реалізаційних ризиків.
27. Характеристика фінансових ризиків та їх види.
28. Сутність інвестиційних ризиків, їх види та причини виникнення.
29. Ризики зовнішньоекономічної діяльності підприємства.
30. Кількісний аналіз ризиків господарювання.
31. Система показників абсолютного та відносного вимірювання ризику.
32. Характеристика методів кількісного оцінювання ризиків.
33. Характеристика методів оцінювання ризикованості інвестиційних проектів.
34. Переваги та недоліки основних методів кількісного оцінювання підприємницьких ризиків.
35. Переваги та недоліки основних методів кількісного оцінювання ризиків інвестиційних проектів.
36. Особливості управління ризиками господарської діяльності.
37. Структурна схема ризик-менеджменту.
38. Напрями та методи регулювання ступеня ризику.
39. Методи зниження ступеня ризику.
40. Особливості процесу хеджування ризиків.
41. Характеристика процесу диверсифікації, її переваги та недоліки.
42. Сутність системи страхування підприємницьких ризиків.